Regionfullmäktige

FÖRSLAG TILL BESLUT
2021-06-08

Socialdemokraterna
FRAMTIDSPARTIET

Ärende 37

Förslag till life science-strategi för Stockholmsregionen

Socialdemokraterna tror på Stockholmsregionen. Företag, innovationer och forskning i världsklass gör regionen till Nordens största och till Sveriges tillväxtnav. Regionen står för upp emot hälften av Sveriges tillväxt och hälften av alla nya jobb som skapats under de senaste åren, därav är en stark Stockholmsregion central för hela landet. På regionens sjukhus bedrivs avancerad sjukvård av skicklig personal. I tunnlar, på vägar och spår rullar kollektivtrafik som gör att hela länet har möjlighet att växa och utvecklas.

Forskningen inom hälso- och sjukvården har under de senaste åren tagit stora språng. Diagnoser som tidigare inte varit möjliga att bota kan nu behandlas och skapar därför förutsättningar för att fler ska kunna leva längre och hälsosammare liv. En forskningsgren i stark utveckling är life sciences. I takt med att hälso- och sjukvårdens utmaningar blir allt mer komplexa skapas behov av denna typ av tvärvetenskaplig forskning som förenar biologi, medicin och teknik och ställer höga krav på samverkan mellan det offentliga, akademin och näringslivet.

Stockholmsregionen har en oerhörd potential inom såväl forsknings- som life science-området. Redan idag bedriver regionen hälften av Sveriges samlade forskning inom området och hälften av landets life science-företag är verksamma här. Vi har flera lärosäten i internationell toppklass, inom såväl de medicinska som de tekniska fakulteterna. En unik fördel för regionen, även ur ett internationellt perspektiv, är våra register- och biobanksdata som sträcker sig långt tillbaka i tiden och täcker stora delar av befolkningen.

Samtidigt så ser vi att regionens fördelar inte förvaltas och att de genom den politik som förts under de senaste femton åren riskerar att omintetgöras. För att kunna ta tillvara och bygga vidare på regionens potential behövs en kursändring. Stockholm - en region med stark framtidstro, som agerar motor för ökad hälsa och tillväxt i hela landet – dit vill Socialdemokraterna.

Regionens potential håller på att gå förlorad

Under de senaste 15 åren har Region Stockholm styrts av en borgerlig majoritet i ledning av Moderaterna. Den politiska majoriteten uttrycker ofta höga ambitioner sett till regionens tillväxt och behovet av en stark forskningsmiljö. Vad vi ser är dock ett stort glapp mellan ord och handling. Den förda politiken har, istället för att bygga vidare på Stockholmsregionens starka förutsättningar, snarare verkat motverkande och nedbrytande.

En förutsättning för att vara en framstående aktör inom forskning, utveckling och innovation är att hälso- och sjukvården i grunden har tillräckliga resurser. Situationen i regionen idag är den motsatta, där sparkrav och varsel är vardag på Stockholms akutsjukhus. Istället för att säkra att vårdens pengar går till vården fortsätter landets rikaste region att slösa skattebetalarnas pengar på konsulter och ökad byråkrati. Regionens oförmåga att ta ansvar för kompetensförsörjningen medför att kostsam bemanningspersonal istället behöver hyras in eller att vårdplatser måste hållas stängda, vilket ökar vårdköerna. Sammantaget har pressade budgetar och personalbrist inom vården har lett till att allt mindre tid kan avsättas till forskning. Det är en skadlig utveckling som grundar sig i en bristande förståelse i att den sjukvård som utförs och forskningen är i ett ömsesidigt beroende. Utveckling och framsteg är nödvändiga komponenter i att öka kvaliteten i vården, skapa bättre behandlingar och därigenom i förlängningen minska vårdbehovet.

Vidare har ingen region gått så långt som Region Stockholm i att privatisera vården. Idag bedrivs 35 procent av vården i privat regi och administreras genom drygt 4000 vårdavtal. Den privata vården kan, rätt utförd och reglerad, bidra med nya idéer och innovationer som utvecklar vården. Vad vi däremot har sett i Stockholmsregionen är att den moderatledda majoriteten låtit en ideologiskt driven privatiseringsiver vara drivkraften,

och där man helt blundat för de allvarliga konsekvenserna. Det har under lång tid satts väldigt låga krav, eller inga alls, på att de privata vårdgivarna ska delta i forsknings- och utbildningsuppdraget. Samma gäller tillgång till information, där krav saknas på att säkra register och vårddata. En tydlig konsekvens av detta är att Region Stockholm förlorat 30 miljoner i statliga forskningsmedel på grund av ”ett fragmentiserat vårdsystem”. Sammantaget försvåras möjligheterna att bedriva forskning och att följa patienterna genom hela vården.

Regionens fokus på konkurrens framför samverkan kan lyftas fram som en ytterligare skadlig faktor. Konkurrens som drivkraft präglar hela Moderaternas styrning av Region Stockholm. Det gäller såväl mellan regionens egna verksamheter, som i förhållande till externa aktörer. Fragmentiseringen av vården med smala vårduppdrag skapar incitament för att alla ser till sitt och vill ha ett ökat antal patienter, snarare än någon har i uppdrag att sätta in rätt vård och behandling i rätt tid. Det faktum att Stockholmsregionen har en frisk och välmående befolkning, samtidigt som vi har den högsta vårdkostnaden säger något om en vård som uppenbart inte fungerar effektivt.

Konkurrens som ledord manifesteras även tydligt i majoritetens målsättning att regionen ska vara en av världens ledande life science-regioner. Det påvisar att man ser på regionen som en enskild aktör i konkurrens med andra regioner, snarare än en part som har en viktig roll i att samverka och därigenom bidra till ömsesidig utveckling. Oroande för den framtida utvecklingen är även att näringslivsaktörer beskriver regionen som ”sluten” och att det finns ”en beröringsskräck”. Det är inte begrepp som skapar framtidstro eller som för tankarna till ett styre som prioriterar regionens tillväxt och utveckling.

Målsättningar för en stärkt politik inom life science och forskning
För att föra Region Stockholm på rätt kurs och bygga vidare på den potential inom forskning och life science som finns formulerar vi fyra centrala målsättningar för den förda politiken.

Region Stockholm ska vara motor för nationell utveckling
Region Stockholm är landets största region och är platsen där drygt en fjärdedel av Sveriges befolkning har sin hemvist. Regionens styrka ska komma andra regioner till del genom att vi delar med oss och sprider våra goda exempel över landet – samtidigt som vi också ska vara öppna och lära av andra. Vår storlek och tillgång till resurser gör det naturligt för oss att ta ledartröjan i att bereda ny mark och lösa ut komplexa problem som är på alla regioners bord att hantera. Vägledande för utvecklingen i regionen ska vara att bidra till att uppnå de nationella målsättningarna.

Fler ska få bättre hälsa och ett friskare liv
Det är oacceptabelt att så många av oss en dag ska bli patienter. De framsteg som nu sker inom den medicinska forskningen behöver understödjas och spridas för att komma så många som möjligt till gagn. Bortom den nuvarande debatten om att öka tillgängligheten i vården för att korta vårdköerna finns andra möjligheter, nämligen att tidig upptäckt och prevention kan medföra att du aldrig utvecklar sjukdom och behöver hamna i en vårdkö.

Region Stockholm ska vara ledande i utveckling och tillämpning av precisionsmedicin, vilket möjliggör för utvecklad diagnostik och individanpassade behandlingar. Analysmöjligheterna inom vården ska öka för att öka kunskapen och snabbare kunna sätta in rätt behandling när så behövs. Utvecklingen är central för att uppnå en jämlik vård, då vi vet att många av våra stora folksjukdomar drabbar socioekonomiskt utsatta i högre grad – och där tidig upptäckt kan vara avgörande.

Forskning ska vara central i hela vården
Omställningen till nära vård, där allt mer vård utförs utanför sjukhusen, pågår i Region Stockholm och i landet som helhet. Vi ser dock att forskningen inte hängt med i denna omställning, varken verksamhets- eller resursmässigt. Forskningen behöver tydligare byggas in i primärvården och utgöra en naturlig del av verksamheten. Projekt och resurser behöver anpassas till att vård och behandling utförs på andra nivåer än tidigare. Så säkrar vi att forskning och utveckling inte tappar fart i takt med att vården förändras.

Samarbete är ledord för en växande region
Region Stockholm ska betraktas som en öppen region som är enkel att samverka med. Det ska vara tydligt hur kontakter sker och på vilka villkor. För att lösa problem som blir allt mer komplexa behöver Stockholmsregionen kroka arm med såväl akademi, näringsliv som andra offentliga aktörer. Gemensamt kan respektive aktörs styrkor nyttjas för att bidra till nya lösningar. Denna ansats skapar förutsättningar att Region Stockholm kan utgöra ett nav för samarbete inom alla regionens verksamhetsområden för att skapa morgondagens hälso- och sjukvård eller hållbara transport- och byggnadslösningar.

Reformförslag för ökad hälsa och tillväxt i Stockholmsregionen
För att möjliggöra för realiseringen av våra målsättningar inom forskning och life science föreslår vi ett antal politiska förslag. Grundsyftet är att genom dessa förslag gå från ord till handling i att nå det övergripande målet om att Stockholmsregionen ska vara en motor i ökad hälsa och tillväxt i hela landet.

Mer resurser till vård och forskning
En grundförutsättning för att forskningen inte ska prioriteras ned är att tillräckliga resurser avsätts för att sjukhusen, primärvården och resterande aktörer i vården ska kunna utföra vårduppdraget. Hälso- och sjukvården ska ges tillräcklig kapacitet för att klara av både att våra sjuka patienter och avsätta tid för att forska fram morgondagens behandlingar. I Socialdemokraternas oppositionsbudget för 2021 föreslog vi en halv miljard mer till primärvården än den moderatledda majoriteten. Istället för att sätta regionens sjukhus på svältbudget med en uppräkning som inte ens täcker löneökningar satsade vi 310 miljoner utöver majoritetens förslag. Det möjliggjordes genom att prioritera att mer av skattebetalarnas pengar går till vården, och mindre till inhyrd personal, konsulter och ökad byråkrati.

Forskningen inom regionen finansieras av framförallt av statliga medel, men regionen avsätter även resurser i den egna budgeten. Utvecklingen under de senaste åren har varit att forskningsmedlens andel av hälso- och sjukvårdsbudgeten minskat. Den negativa trenden ska vända och mer forskningsmedel ska tillföras. En målsättning ska vara att minst 1 % av hälso- och sjukvårdsbudgeten ska gå till forskning.

Utbildningsplatser som matchar behovet
Förutom resurser så har hälso- och sjukvården även ett omfattande personalbehov. Utan personal kommer situationen fortsatt vara ansträngd, vilket ökar risken för att forskning och utveckling nedprioriteras. Bristen på vårdpersonal förväntas öka under de kommande åren i takt med att vårdbehov ökar och pensionsavgångarna inom yrkesgrupperna är höga. Region Stockholm måste ta ett större ansvar för att täcka det egna personalbehovet. Beroendet av hyrpersonal i vården måste brytas. Det är inte heller hållbart att, som idag, har som grundstrategi i personalpolitiken att locka hit vårdanställda från omkringliggande regioner. Det bidrar till ohälsosam konkurrens och gynnar inte Sverige som land.

Mot bakgrund av detta satsade vi i vår oppositionsbudget för 2021 75 miljoner kronor utöver majoritetens budget. För läkare innebär det fler ST-platser på allmänmedicin, geriatrik och psykiatri samt att antalet platser för allmäntjänstgöring för läkare stegvis ökas till 400 stycken. Vi vill även möta upp regeringens satsning genom att öka platserna för specialistsjuksköterskeutbildning med bibehållen kollektivavtalsenlig lön med prioritering på bristkompetenser som geriatrik och distriktssköterskeutbildning.

Det ska även undersökas om platser för forskar-AT och ST kan utökas. Mentorskap och handledning för nyblivna forskare ska stärkas, detta för att möjliggöra för en ökad trygghet i forskarrollen och att fler väljer att stanna inom forskningen.

Forskning ska ske där patienterna befinner sig
En femtedel av hälso- och sjukvårdsbudgeten går idag till primärvården, medan dess andel av forskningsmedlen endast är en procent. Det är ett gap som succesivt måste slutas. När en allt större andel av patienterna befinner sig i primärvården måste även forskningen följa med ut från sjukhusen. I detta är kopplingen mellan forskning i primärvård och den forskning som bedrivs på sjukhusen och den prehospitala vården viktig att utveckla och värna.

Förutom att utöka forskningsmedlen måste bättre organisatoriska och lokalmässiga förutsättningar skapas för forskning i primärvården. Det ska utredas om de vårdgivare som vill skapa forskningslokaler på sina

mottagningar ska kunna söka ett särskilt forskningsbidrag för detta ändamål. Regionen ska även skapa incitament för att stimulera fler kombinationstjänster inom primärvården, där en tjänst kan delas inom kliniskt arbete och forskning. Karriärvägar för forskning inom primärvården måste tydliggöras. Det ska även skapas förutsättningar för fler allmänläkare att avsätta delar av sin tjänst för lokalt utvecklingsarbete på vårdcentralerna.

Dagens struktur med akademiska vårdcentraler behöver ses över och resurssättas. För att definieras som en akademisk vårdcentral ska forskning ses som grunden för verksamheten och vårduppdraget som en påbyggnad – inte tvärtom som det ser ut i nuvarande struktur. De akademiska vårdcentralerna ska få ett stärkt och tydliggjort forskningsuppdrag, där verksamheten ska vara att betrakta som en testbädd för nya praktiker och behandlingar. Dessa ska sedan spridas vidare till de andra vårdgivarna i regionen. Inom ramen för detta ska Akademiskt primärvårdscentrum få en stärkt roll som koordinator inom den nya strukturen.

Antalet kliniska prövningar behöver öka i regionen och ett sätt att åstadkomma detta är att underlätta patientrekrytering till forskningsstudier. Regionen ska underlätta för vårdgivarna att utöka marknadsföringen av forskningsdeltagande och se över hur deltagande kan underlättas genom undanröjande av hinder.

Alla vårdgivare ska bidra till forskning och utbildning
I Region Stockholm ska det vara en självklarhet att alla vårdgivare som finansieras av skattemedel ska ta ett gemensamt ansvar för en stark forskning och säkrad kompetensförsörjning. Alla vårdavtal ska därför ställa krav på deltagande i forskning och utbildning. Bristande följsamhet ska vara förenat med viten eller i sista hand uppsägning.

Det är ohållbart att Region Stockholm finansierar privata vårdgivare, men inte ges tillgång till den register- och kvalitetsdata som skapas. Särskilt då detta i regionens fall motsvarar 35 % av vården som helhet och över 60 % av primärvården. Det skapar svarta informationshål och försvårar för forskningen. Regionen ska därför, så långt det är möjligt, kravställa informationsdelning och öppenhet i vårdavtalen. De privata vårdgivarna ska i ökad utsträckning nyttja regionens it-lösningar..

Hälsodata ska ses som en strategisk resurs
Vi har ännu bara skrapat på ytan vad gäller de möjligheter som tillgången till hälsodata och den tekniska utvecklingen kan bidra med när det kommer till att skapa bättre beslutsstöd och mer träffsäkra vårdinsatser. Att regionen gör framsteg inom området och börjar tillämpa en mer informationsdriven vård är en nyckelfaktor för att ligga i framkant inom precisionsmedicin och preventiva insatser. Grundläggande är att vården har moderna it-system som stöttar utvecklingen och underlättar dokumentation för att generera data av hög kvalitet.

Det i regionen nyskapade Centrum för hälsodata (CFD) är en viktig enhet för att skapa en samlad kontaktväg för forskare som vill ta del av data för forskning. Rättsläget kopplat till hälsodata är i många fall osäkert och regionen ska därför ta en tydligare roll i att reda ut juridiska, tekniska och etiska förutsättningar för att sammanföra, dela och sprida data. För att skapa enhetlighet i beslut kan detta arbete med fördel ske i samverkan mellan regionen, akademin och privata vårdgivare. CFD ska tillföras utökade resurser för att knyta till sig ytterligare kompetens inom forskningen och det tekniska området. Avgifter för utlämning av hälsodata, från såväl privata vårdgivare som egenregiverksamheten, ska hållas på en låg nivå.

Centrum för hälsodata ska även ges ett bredare uppdrag, där fokus inte enbart ska vara på att lämna ut data utan även analysera den. Register och annan vårddata ska sammanföras för att kunna dra hälsoekonomiska slutsatser och därigenom förbättra vårdens kvalitet och effektivitet. För att möjliggöra detta ska regionen ligga i framkant vad gäller kompetens, nyttjande och delning av så kallade syntetiska data, patientdata som aggregeras och anonymiseras för att undkomma att de längre betraktas som känslig data. I arbetet ska lösningar i teknisk framkant, så som artificiell intelligens, bidra för att öka analysförmågan. Tekniska lösningar ska tas fram som möjliggör för regionen att följa patienten genom hela vårdkedjan. Om möjligt ska även medicintekniska lösningar i hemmet, så som egenmonitorering och provtagning, kopplas an till detta arbete.

Samtidigt behöver hälsodata hanteras med varsamhet då den ofta innehåller känsliga personuppgifter. Det är bara två år sedan en omfattande IT-läcka uppdagades i regionen, där ett bristande informations-säkerhetsarbete

resulterade i att stora mängder känslig patientdata lagrats på en helt oskyddad webbserver. En sådan läcka får aldrig uppstå igen. I arbetet för att stärka skyddet ytterligare ska säkerhet för patientdata vara högt prioriterat. Den får inte hanteras felaktigt, lagras utanför Sverige eller säljas. Strukturer för behörighetshantering ska vara väl dokumenterade och implementerade för att säkra att rätt personer har tillgång till rätt uppgifter.. Avtal med vårdgivare bör gås igenom för att säkerställa att de hanterar patientdata på ett säkert sätt.

Vårdområden ska styra ersättning och ansvar
En mängd faktorer ökar behovet av förändrade styr- och ersättningsmodeller inom vården. Omställningen till en nära vård medför att patienter befinner sig på fler vårdnivåer, och inte framförallt på sjukhusen som tidigare. Detta i kombination med regionens val att ofta formulera vårduppdrag väldigt smalt har lett till en suboptimerad vård där varje aktör endast ser sina patienter – men där ingen tar ansvar för ett vårdområde som helhet. Incitamenten i vården måste styra mot att så många som möjligt ska upptäcka cancer i tid – inte att aktör X ska utföra många canceroperationer.

Samma behov av förändrade modeller drivs av utvecklingen inom precisionsmedicin. Diagnostiken ges en allt tyngre roll och ersätts idag per prov, samtidigt som stora resurser sparas i hela vården. Detta är inte hållbart i längden. Styr- och ersättningsmodeller behöver därför tydligare utgå från en ansvarsprincip, där en aktör ges ansvar för resursåtgång och kvalitet inom ett vårdområde som helhet. Detta skapar även förutsättningar för en mer sammanhållen forskning. Så kan dagens konkurrensbaserade system ersättas av en modell som stöttar en högre kostnadseffektivitet och förbättrad hälsa för regionens invånare.

Behovet kopplar även an till vår övergripande hållning om att vårdvalssystemet i regionen behöver ses över, med ingången att slå ihop och minska antalet. Detta motiveras av flera anledningar som att systemet bidrar till ojämlikhet och höga kostnader – men de smala uppdragen försvårar även för forskningen genom att verksamheterna är för små och patientunderlagen saknar tillräcklig bredd.

Inom ramen för detta bör även strukturen för akademiska specialistcentrum ses över. Ingången i arbetet ska vara att dessa centra ska värnas och att de kan utgöra ett nav i att parera de negativa effekterna av vårdvalsystemet. Den ursprungliga visionen var att dessa skulle ha en nyckelroll i att stärka forsknings- och utbildningsuppdraget i takt med att specialistvård flyttade ut från sjukhusen. Arbetet har stannat av och det är inte formulerat hur samordningsrollen för dessa specialistcentrum bör se ut, särskilt utifrån de utmaningar som mängden privata vårdgivare medför.

Region Stockholm ska skapa arenor för samverkan
Region Stockholm ska visa ledarskap och vara en given part i nationella samarbeten och bidra till förbättringar för landet som helhet. Idag står regionen många gånger utanför och utvecklar egna lösningar, detta gäller bland annat 1177 vårdguiden. Det är fel väg att gå. Vi ska se till att sprida våra goda exempel och hålla i taktpinnen vad gäller nationell utveckling.

Region Stockholm ska ses som en öppen aktör som är enkel att samverka med. För att det inte ska finnas några oklarheter kring när, hur och på vilket sätt samverkan kan ske med näringslivet ska ett tydligt regelverk tas fram. Det underlättar för alla inblandade parter och skapar förutsägbarhet. De externa aktörer som vill samverka med Region Stockholm ska ha en tydlig väg in till regionen och snabbt få återkoppling på sin förfrågan.

För att få tydligare insikt i behov och samverkansmöjligheter med näringslivet ska ett råd formeras och knytas till regionledningen. Regionen ska även ha en tydligare roll för att skapa arenor för samverkan mellan relevanta aktörer, exempelvis för att skapa kontakter mellan mindre och större life science-företag i Stockholmsregionen. Det bidrar till ett starkare näringslivsklimat, vilket stöttar tillväxt och välmående i regionen.

Samverkan med lärosätena i regionen ska stärkas och relationen med akademin som helhet utvecklas. Det ska därför ses över om mer forskningsmedel kan delas ut av regionen och lärosätena gemensamt, för att därigenom öka den tvärvetenskapliga forskningen. Regionen behöver tydligare värna och utveckla dagens forskningsnoder. Ett led i det arbetet är att stärka Hagastaden som life science-kluster genom att de delar av Gamla

Karolinska-området som bedöms vara lämpliga för framtida användning inom bland annat sjukvårdsändamål och forskning behålls i regional ägo.

Regionens 26 kommuner är även viktiga aktörer att ha nära band till, vilket särskilt har belysts under pandemin och samverkansbehovet kopplat till äldreomsorgen. Som ett led i det arbetet ska tillskapande av akademiska äldreboenden ses över. Så kan forskning i gränsdragningen mellan kommunal och regional verksamhet underlättas, samtidigt som kunskap utvecklas om en åldersgrupp som kommer växa under de kommande åren.

Forskningsmedel som stöttar hälsa och tillväxt
För socialdemokraterna är det centralt att värna den akademiska friheten och att forskning ska kunna bedrivas oberoende. På en mer övergripande nivå finns dock en problematik i att viss typ av forskning har lättare att få forskningsmedel, särskilt i form av riskkapital. Där har regionen ett ansvar att styra forskningsmedel mot områden där stora behov finns, men där näringslivet inte satsar tillräckligt. Områden där vi ser att medlen bör öka är forskning inom våra stora folksjukdomar och äldres vård- och omsorgsbehov. Regionen behöver även stärka arbetet för att förhindra att nya innovationer som forskas fram ska säljs vidare till andra länder, istället för att implementeras och stanna inom regionen.

Det är naturligt att majoriteten av regionens forskningsmedel avsätts till hälso- och sjukvård, då den typen av verksamhet utgör den största delen av uppdraget. Samtidigt är det viktigt att forskning inom regionens övriga kärnverksamheter prioriteras. Det faktum att vi står för femtio procent av landets samlade kollektivtrafik och samlar en fjärdedel av landets befolkning skapar goda förutsättningar för att bidra till forskning inom hållbara och effektiva system för kollektivtrafik och regional utveckling. Regionen är även en stor fastighetsägare och utför byggnationer i hög omfattning. Mot bakgrund av det bör forskning även ske inom exempelvis energismarta byggnader, optimering av vårdmiljöer etc. Där regionen själv inte kan vara drivande forskningsmässigt ska nära samverkan ske med lärosäten som specialiserar sig på området

Mot bakgrund av ovanstående föreslår Socialdemokraterna därför regionfullmäktige besluta:

Att fastställa Socialdemokraternas förslag till life science-strategi för Stockholmsregionen.